

noiembrie 2019

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă.

Secretul profesional al avocaților

„[D]eși art. 8 [din Convenția europeană a drepturilor omului¹] protejează confidențialitatea oricărei „correspondențe” între persoane fizice, conferă o protecție sporită comunicărilor dintre avocați și clienții acestora. Acest lucru este justificat de faptul că avocaților li s-a încredințat un rol fundamental într-o societate democratică, acela de apărare a părților în litigiu. Cu toate acestea, avocații nu pot îndeplini această sarcină esențială dacă nu le pot garanta persoanelor pe care le apără că schimburile de informații dintre ei vor rămâne confidențiale. În joc se află relația de încredere dintre aceștia, esențială pentru îndeplinirea acestei misiuni. De aceasta depinde indirect, dar în mod necesar, respectarea dreptului oricărei persoane la un proces echitabil, inclusiv dreptul persoanelor acuzate de a nu se autoincrimina.

Această protecție suplimentară conferită de art. 8 confidențialității relației avocat-client, precum și motivele care stau la baza acesteia, au determinat Curtea [Europeană a Drepturilor Omului] să constate că, din această perspectivă, secretul profesional (al avocaților), care impune în principal o serie de obligații avocaților, este protejat în mod specific de acest articol.” (*Michaud împotriva Franței*, [hotărârea](#) din 6 decembrie 2012, pct. 118-119).

Consultarea extraselor bancare în cadrul unei proceduri penale

Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova împotriva Portugaliei

1 decembrie 2015

În această cauză, reclamanta s-a plâns de faptul că extrasele sale de cont au fost consultate în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva sa pentru fraudă fiscală. Ea a pretins că au fost încălcate regulile secretului profesional, de care era ținută având în vedere profesia ei avocat.

Având în vedere lipsa garanțiilor procedurale și a unui control jurisdicțional efectiv al măsurii denunțate, Curtea a considerat că, în speță, autoritățile portugheze nu au reușit să păstreze un echilibru just între imperativele interesului general și cerințele protejării dreptului reclamantei la respectarea vieții sale private. În consecință, a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție. Curtea a observat, în special, că examinarea extraselor de cont ale reclamantei a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea secretului profesional, care intră sub incidența vieții private. De asemenea, a observat că procedura care a vizat ridicarea secretului profesional s-a desfășurat fără participarea reclamantei,

¹ Art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#) prevede: „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

care nu a fost în niciun moment în măsură să își prezinte argumentele. În plus, contrar cerințelor dreptului intern, pe parcursul procedurii în cauză nu s-a solicitat un aviz din partea Uniunii Avocaților. Curtea a constatat, de asemenea, că nu a fost îndeplinită cerința unui control efectiv, prevăzută la art. 8 din Convenție.

Interceptarea comunicațiilor și convorbirilor telefonice și supravegherea secretă

Interceptarea schimbului de mesaje dintre avocat și client

Laurent împotriva Franței

24 mai 2018

Această cauză avea ca obiect interceptarea de către un ofițer de poliție a unor documente pe care reclamantul, un avocat, le-a înmânat clienților săi, care se aflau sub escorta poliției, în holul clădirii unei instanțe. Reclamantul a susținut că interceptarea de către ofițerul de poliție a documentelor înmânate de acesta clienților săi a constituit o încălcare a dreptului său la respectarea corespondenței.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că interceptarea și deschiderea corespondenței cu clienții săi a reclamantului, în calitate de avocat, nu a răspuns niciunei nevoi sociale imperioase și, prin urmare, nu a fost necesară într-o societate democratică în sensul art. 8. Curtea a precizat, în special, că o foaie de hârtie pliată în două, pe care un avocat a scris un mesaj și a înmânat-o clienților săi, constituia o corespondență protejată în sensul art. 8 din Convenție. A subliniat, de asemenea, că era irelevant conținutul documentelor interceptate de ofițerul de poliție, având în vedere că, indiferent de scopul său, corespondența dintre avocați și clienții acestora constituie aspecte cu caracter privat și confidențial. În speță, reclamantul, în calitate de avocat, a scris și a înmânat hârtiile în cauză clienților săi, chiar în fața ofițerului superior însărcinat cu escortarea acestora, fără să încerce să-și ascundă acțiunile. În absența oricărei suspiciuni privind săvârșirea unui act ilegal, interceptarea documentelor în cauză nu putea fi justificată.

Monitorizarea liniilor telefonice ale unei firme de avocatură

Kopp împotriva Elveției

25 martie 1998

Cauza a avut ca obiect monitorizarea liniilor telefonice ale firmei de avocatură a reclamantului, care a fost dispusă de procurorul general federal, în cadrul procedurii penale în care acesta era terț.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că legislația elvețiană nu indica suficient de clar domeniul de aplicare și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în materie. În consecință, a considerat că reclamantul, în calitate de avocat, nu a beneficiat de gradul minim de protecție impus de statul de drept într-o societate democratică. Curtea a reținut, în special, că, deși jurisprudența Curții Federale a Elveției a consacrat principiul, de altfel general acceptat, potrivit căruia secretul profesional al avocaților acoperă doar relația dintre un avocat și clienții săi, legea nu preciza în mod clar modul și condițiile în care, precum și cine trebuia să facă distincția între aspectele pe care le presupune în mod specific activitatea desfășurată de un avocat, pe baza instrucțiunilor primite de la o parte la procedură, și cele legate de alte activități decât cea de avocat. Mai presus de toate, în practică, era cel puțin surprinzător faptul că această sarcină îi era atribuită unui funcționar al departamentului juridic al poștei, care era membru al executivului, fără controlul unui magistrat independent, în special, în acest domeniu sensibil al relației confidențiale dintre un avocat și clienții săi, care implică direct dreptul la apărare.

Pruteanu împotriva României

3 februarie 2015

Cauza privea interceptarea convorbirilor telefonice ale unui avocat și imposibilitatea acestuia de a contesta legalitatea măsurii și de a solicita distrugerea înregistrărilor aferente. Reclamantul s-a plâns de o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private și a corespondenței sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că ingerința denunțată a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit – stabilirea adevărului în cadrul unei proceduri penale și, prin urmare, apărarea ordinii publice – și că, în consecință, reclamantul nu a beneficiat de un „control efectiv” impus de statul de drept și care să poată limita ingerința denunțată la ceea ce era necesar într-o societate democratică. Curtea a reamintit, în special, că interceptarea convorbirilor dintre un avocat și clientul său aduce atingere fără îndoială secretului profesional, care reprezintă baza relației de încredere care există între aceștia.

Versini-Campinchi și Crasnianski împotriva Franței

16 iunie 2016

Reclamantii erau un avocat și colega sa debutantă. La momentul evenimentelor, în timpul crizei ESB („boala vacii nebune”), aceștia reprezentau interesele directorului general al unei companii suspectate de încălcarea embargoului asupra importurilor de carne de vită din Regatul Unit. Cauza avea ca obiect utilizarea ca probe în cadrul procedurii disciplinare îndreptate împotriva celei de-a doua reclamante a transcrierii unei convorbiri telefonice pe care a avut-o aceasta cu clientul său, din care reieșea că reclamanta a dezvăluit informații care intră sub incidența secretului profesional.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție în privința celei de-a doua reclamante, constatând că ingerința în cauză nu a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit – și anume apărarea ordinii publice – și putea fi considerată necesară într-o societate democratică. Curtea a considerat, în special, că, având în vedere că transcrierea conversației între reclamantă și clientul acesteia se bazase pe faptul că respectivul conținut al convorbirii era de natură să dea naștere prezumției că reclamanta însăși săvârșise o infracțiune și că instanțele naționale s-au asigurat că transcrierea nu încălca dreptul la apărare al clientului acesteia, faptul că prima era avocatul celui de-al doilea nu era suficient pentru a constitui o încălcare a art. 8 din Convenție în privința reclamantei.

Supravegherea secretă

Klass și alții împotriva Germaniei

6 septembrie 1978

În această cauză, reclamantii, cinci avocați germani, s-au plâns, în special, de legislația germană care împuternicea autoritățile să le monitorizeze corespondența și comunicațiile telefonice, fără să le oblige să îi informeze ulterior cu privire la măsurile adoptate împotriva lor.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că legiuitorul german a fost îndreptățit să considere că ingerința rezultată din legislația contestată în exercitarea dreptului garantat de art. 8 § 1 era necesară într-o societate democratică, în interesul securității naționale și în scopul apărării ordinii publice și prevenirii comiterii faptelor penale (art. 8 § 2). Curtea a observat, în special, că competența de supraveghere secretă a cetățenilor, caracteristică statului polițienesc, este tolerabilă în temeiul Convenției numai în măsura în care este strict necesară pentru protejarea instituțiilor democratice. Constatând totuși că, în prezent, societățile democratice sunt amenințate de forme extrem de sofisticate de spionaj și de terorism, ceea ce înseamnă că statul trebuie, în scopul combaterii eficiente a unor astfel de amenințări, să poată supraveghea în secret elementele subversive care operează în jurisdicția sa, Curtea a considerat că existența unor dispoziții legislative care acordă competențe de supraveghere secretă a corespondenței electronice și poștale este, în condiții excepționale, necesară într-o

societate democratică, în interesul securității naționale și/sau pentru apărarea ordinii publice sau prevenirea comiterii faptelor penale.

Cereri pendinte

Tretter și alții împotriva Austriei (nr. 3599/10)

Cerere comunicată guvernului austriac la 6 mai 2013

Reclamanții, printre care se numără și avocați, se plâng de modificările aduse Legii privind competențele poliției, care au intrat în vigoare în ianuarie 2008 și au extins competențele organelor de poliție de a colecta și prelucra date cu caracter personal.

Curtea a adus cererea la cunoștința guvernului austriac și a adresat părților întrebări în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și a corespondenței), art. 10 (libertatea de exprimare) și art. 34 (dreptul la o cerere individuală) din Convenție.

Association confraternelle de la presse judiciaire împotriva Franței și alte 11 cereri (nr. 49526/15, 49615/15, 49616/15, 49617/15, 49618/15, 49619/15, 49620/15, 49621/15, 55058/15, 55061/15, 59602/15 și 59621/15)

Cereri comunicate guvernului francez la 26 aprilie 2017

Aceste cereri, introduse de avocați și jurnaliști, precum și de persoane juridice care au legătură cu aceste profesii, aveau ca obiect Legea franceză privind serviciile de informații din 24 iulie 2015.

Curtea a adus cererile la cunoștința guvernului francez și a adresat părților întrebări în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și a corespondenței), art. 10 (libertatea de exprimare) și art. 13 (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție.

Obligația de raportare a activităților suspecte

Michaud împotriva Franței

6 decembrie 2012

Această cauză privea obligația avocaților francezi de a raporta suspiciunile lor privind posibilele activități de spălare a banilor, desfășurate de clienții lor. Printre altele, reclamantul, membru al Baroului din Paris și al Consiliului Baroului, a susținut că această obligație, care a rezultat ca urmare a transpunerii unor directive europene, contravine art. 8 din Convenție, care protejează confidențialitatea relației avocat-client.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție. Subliniind importanța confidențialității relațiilor avocat-client și a secretului profesional al avocaților, Curtea a considerat totuși că obligația de a raporta existența unor activități suspecte urmărea scopul legitim de apărare a ordinii publice și de prevenire a infracțiunilor, întrucât era destinată combaterii spălării banilor și a infracțiunilor conexe, și că era necesară pentru atingerea acestui scop. În ceea ce privește acest ultim aspect, Curtea a hotărât că obligația de a raporta existența unor activități suspecte, astfel cum a fost pusă în aplicare în Franța, nu constituia o ingerință disproporționată în secretul profesional al avocaților, întrucât aceștia nu făceau obiectul cerinței de mai sus atunci când apărau justițiabili, iar legea institua un filtru prin care secretul profesional era protejat, garantând că avocații nu trimiteau rapoartele lor direct autorităților, ci decanului baroului de care aparțineau.

Restricții privind divulgarea de informații clasificate avocatului apărării și dreptul la un proces echitabil

M. împotriva Țărilor de Jos (nr. 2156/10)

25 iulie 2017

Această cauză avea ca obiect un fost membru al serviciilor secrete olandeze (AIVD), care a fost acuzat de divulgarea unor secrete de stat. În calitatea sa de inginer de sunet și interpret, acesta a avut acces la informații clasificate, cu privire la care a primit instrucțiuni

stricte de a nu le divulga. Această obligație de păstrare a secretului a rămas valabilă și după ce și-a încetat activitatea. A fost acuzat de furnizarea de secrete de stat unor persoane neautorizate, inclusiv unor persoane suspectate de terorism. Reclamantul a susținut că procesul penal ulterior nu a fost echitabil. Acesta s-a plâns, în special, de faptul că AIVD a exercitat un control decisiv asupra elementelor de probă, restrângând accesul său și al instanțelor naționale la probele respective și controlând utilizarea lor, împiedicându-l astfel să ofere instrucțiuni eficiente avocatului apărării.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) și **art. 6 § 3 lit. c)** (dreptul la asistență juridică din partea unui avocat ales) din Convenție, constatând că, din cauza faptului că reclamantul a fost amenințat cu urmărirea penală, în cazul divulgării unor secrete de stat avocaților săi, comunicarea dintre acesta și avocatul său nu a fost liberă și nerestricționată din punctul de vedere al conținutului, fiind astfel compromisă în mod iremediabil echitatea procedurii desfășurate împotriva sa. Recunoscând că nu exista, în principiu, niciun motiv pentru neaplicarea regulilor privind confidențialitatea în cazul unui fost membru al serviciilor de securitate urmărit penal pentru dezvăluirea unor secrete de stat, Curtea a observat totuși că problema pe care trebuia să o soluționeze privea modul în care dreptul reclamantului la apărare a fost afectat de interdicția de a divulga informații secrete. În această privință, Curtea a considerat că, fără o consiliere profesională, nu este de așteptat ca o persoană care se confruntă cu acuzații grave în materie penală să fie în măsură să cântărească avantajele divulgării complete a cazului său către avocatul său în raport cu riscul de a fi urmărită penal pentru această faptă. Cu toate acestea, Curtea a hotărât că, în speță, **nu a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) și **art. 6 § 3 lit. b) și d)** (dreptul de a dispune de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea apărării și dreptul de a obține citarea și examinarea martorilor) din Convenție.

Percheziții și ridicări de înscrisuri efectuate la cabinetul sau la domiciliul unui avocat

Niemietz împotriva Germaniei

16 decembrie 1992

Această cauză avea ca obiect o percheziție desfășurată la cabinetul unui avocat, în cadrul unei proceduri penale pentru comportament insultător la adresa unei terțe părți. Reclamantul s-a plâns, în special, că i-a fost încălcat dreptul la respectarea domiciliului și a corespondenței sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că ingerința denunțată nu a fost proporțională cu scopul legitim urmărit – și anume prevenirea faptelor penale și protecția drepturilor altora – și nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică. Curtea a observat, în special, că, deși era adevărat că infrațiunea în legătură cu care s-a efectuat percheziția, care a implicat nu numai o insultă, ci și o încercare de a exercita o presiune asupra unui judecător, nu putea fi catalogată ca fiind doar minoră, pe de altă parte, mandatul de percheziție a fost redactat în termeni generali. În plus, având în vedere materialele care au fost efectiv inspectate, Curtea a considerat că percheziția a adus atingere secretului profesional într-o măsură disproporționată în circumstanțele date. În acest sens, Curtea a reamintit că, în cazul în care este implicat un avocat, o încălcare a secretului profesional ar putea avea repercusiuni asupra bunei administrări a justiției și, prin urmare, asupra drepturilor garantate la art. 6 (dreptul la un proces echitabil) din Convenție.

Tamosius împotriva Regatului Unit

19 septembrie 2002 (decizie privind admisibilitatea)

Această cauză avea ca obiect percheziția desfășurată la cabinetul unui avocat și ridicarea unor înscrisuri în contextul unei anchete privind o fraudă fiscală, referitoare la anumiți clienți ai acestuia. Reclamantul a susținut, în special, că emiterea și executarea mandatelor

i-au încălcat dreptul la respectarea vieții private și a corespondenței. A susținut, printre altele, că definiția legală a secretului profesional al avocaților era prea restrictivă.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** în raport cu art. 8 din Convenție, ca fiind în mod vădit nefondată, constatând că percheziția efectuată în această cauză nu a fost disproporționată în raport cu scopurile legitime urmărite, și anume prevenirea faptelor penale și apărarea ordinii publice, precum și protejarea bunăstării economice a țării, și că procedura a fost însoțită de garanții adecvate. Curtea a reținut, în special, că percheziția s-a desfășurat în temeiul unui mandat emis de un judecător și sub supravegherea unui avocat, a cărui sarcină a fost să identifice înscrisurile care erau protejate de secretul profesional al avocaților și care nu trebuiau ridicate. În plus, având în vedere definiția din dreptul intern a secretului profesional, Curtea a considerat că interdicția de ridicare a înscrisurilor protejate de secretul profesional furniza o garanție concretă împotriva ingerințelor în secretul profesional și în administrarea justiției, ținând seama de faptul că ridicarea unor astfel de documente putea face obiectul unei acțiuni în justiție și, eventual, a unei acțiuni în despăgubire.

Petri Sallinen și alții împotriva Finlandei

27 septembrie 2005

Această cauză avea ca obiect percheziționarea sediului primului reclamant, un avocat, și ridicarea anumitor înscrisuri. Poliția a păstrat o copie a unuia dintre hard disk-urile sale, care conținea, printre altele, detalii private referitoare la trei dintre clienții săi la momentul respectiv, care erau, de asemenea, reclamanți în fața Curții.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că ingerința denunțată nu era prevăzută de lege. În această privință, a considerat, în special, că legislația finlandeză nu oferea garanții juridice adecvate, în sensul că nu preciza clar circumstanțele în care înscrisurile confidențiale puteau face obiectul unei percheziții și puteau fi ridicate.

A se vedea, de asemenea: **Heino împotriva Finlandei**, hotărârea din 15 februarie 2011.

Smirnov împotriva Rusiei

7 iunie 2007

Reclamantul, avocat, a susținut, în special, că apartamentul său a fost percheziționat și că au fost ridicate numeroase înscrisuri și unitatea centrală a computerului acestuia, în vederea accesării fișierelor privind clienții săi, care erau suspectați de participare la activități de criminalitate organizată, și obținerii unor elemente de probă împotriva acestora.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că percheziția în cauză a adus atingere secretului profesional într-o măsură disproporționată în raport cu orice scop legitim ar fi urmărit aceasta. Observând, în special, că reclamantul însuși nu era suspectat de săvârșirea vreunei infracțiuni, Curtea a considerat că percheziția a fost efectuată în lipsa unor motive sau garanții suficiente și relevante împotriva ingerinței în secretul profesional, având în vedere că termenii excesiv de generali ai mandatului ofereau poliției o libertate totală de a stabili documentele care trebuiau să fie ridicate.

A se vedea, de asemenea: **Aleksanyan împotriva Rusiei**, hotărâre din 22 decembrie 2008; **Kolesnichenko împotriva Rusiei**, hotărâre din 9 aprilie 2009; **Yuditskaya și alții împotriva Rusiei**, hotărâre din 12 februarie 2015.

Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH împotriva Austriei

16 octombrie 2007

Reclamanții, o societate cu răspundere limitată și proprietarul și directorul general al acesteia, care era avocat, s-au plâns cu privire la percheziționarea spațiilor lor comerciale și ridicarea unor date în format electronic, în cadrul procedurii penale privind un comerț ilegal cu medicamente. Aceștia s-au plâns, fără succes, în fața instanțelor naționale cu privire la faptul că procedura percheziției și ridicării datelor în format electronic a încălcat obligațiile primului reclamant de păstrare a secretului profesional.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că, din cauza nerespectării de către ofițerii de poliție a anumitor garanții procedurale menite să prevină arbitrarul și să protejeze secretul profesional al avocaților, percheziția și ridicarea datelor în format electronic ale primului reclamant au fost disproporționate în raport cu scopul legitim urmărit, și anume prevenirea faptelor penale. În special, reprezentantul baroului, care a fost prezent în cursul percheziției, nu a fost în măsură să supravegheze în mod corespunzător această parte a percheziției, raportul a fost întocmit prea târziu, și nici primul reclamant, nici reprezentantul baroului nu au fost informați cu privire la rezultatele percheziției. Curtea a observat, de asemenea, că, deși primul reclamant nu era avocatul celei de-a doua reclamante, acesta era avocatul a numeroase companii în care era acționar. În plus, datele în format electronic care au fost ridicate conțineau, în mare parte, aceleași informații ca și documentele pe suport de hârtie, dintre care unele i-au fost restituite primului reclamant de către judecătorul de instrucție, acestea fiind protejate de secretul profesional. Prin urmare, se poate presupune în mod rezonabil că datele în format electronic ridicate conțineau, de asemenea, astfel de informații protejate de secretul profesional.

Iliya Stefanov împotriva Bulgariei

22 mai 2008

În cadrul unei anchete penale privind acuzații de extorcare, poliția a efectuat o percheziție la biroului reclamantului, un avocat, în prezența a doi dintre vecinii săi. Organele poliției au ridicat computerul reclamantului și toate dischetele sale. Ulterior, ancheta a fost suspendată și a fost emis un ordin prin care s-a dispus ca obiectele ridicate să fie restituite reclamantului. Reclamantul s-a plâns, în special, de nelegalitatea percheziției și ridicării obiectelor în cauză.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că percheziția a încălcat secretul profesional al reclamantului într-o măsură disproporționată în circumstanțele speței. Deși Curtea a fost convinsă că mandatul de percheziție s-a bazat pe o suspiciune rezonabilă, având în vedere că a fost emis în urma declarațiilor mai multor martori, a subliniat totuși că mandatul a fost elaborat în termeni exagerat de generali și a permis poliției să ridice, timp de două luni, toate componentele computerului reclamantului, precum și toate dischetele acestuia, care conțineau documente protejate de secretul profesional al avocaților. În plus, era foarte puțin probabil ca vecinii, care nu aveau niciun fel de pregătire juridică, să fi putut furniza o garanție eficientă împotriva unei ingerințe excesive a organelor de poliție în secretul profesional al reclamantului. Întrucât în dreptul bulgar nu exista nicio procedură care să-i permită reclamantului să conteste legalitatea percheziției și ridicării sau să obțină despăgubiri, Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Golovan împotriva Ucrainei**, hotărâre din 5 iulie 2012.

André și altul împotriva Franței

24 iulie 2008

Această cauză avea ca obiect o percheziție efectuată la birourile reclamantilor, amândoi avocați, de către autoritățile fiscale, în speranța de a descoperi probe incriminatoare împotriva unei companii care era clientă a avocaților și care era suspectată de evaziune fiscală. Au fost ridicate mai multe înscrisuri, inclusiv note scrise de mână și un document care conținea un comentariu scris de mână de primul reclamant. Decanul baroului a subliniat că acestea erau documente personale ale avocatului și, în consecință, erau protejate de regula secretului profesional absolut și nu puteau fi ridicate. Reclamantii s-au plâns, în special, de o încălcare a secretului profesional și de lipsa unei căi de atac efective prin care aceștia puteau să conteste legalitatea perchezițiilor și ridicărilor efectuate la birourile acestora.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că perchezițiile și ridicările în cauză au fost disproporționate în raport cu scopul urmărit, și anume apărarea ordinii publice și prevenirea faptelor penale. Aceasta a reamintit, în special, că perchezițiile și ridicările (de obiecte sau înscrisuri) efectuate la sediul unui avocat constituie, fără

Îndoială, o ingerință în secretul profesional, care stă la baza relației de încredere care există între avocat și clientul său și reprezintă corolarul dreptului clientului unui avocat de a nu se autoincrimina. Prin urmare, dacă dreptul intern poate să prevadă posibilitatea unor astfel de percheziții la sediile avocaților, ar trebui ca acestea să fie însoțite de garanții speciale. În acest caz, a existat o garanție procedurală specială, deoarece percheziția s-a desfășurat în prezența decanului baroului din care făceau parte reclamantii. Prezența și observațiile acestuia referitoare la confidențialitatea documentelor ridicate au fost menționate în raportul întocmit ulterior. Cu toate acestea, nu numai că judecătorul care a autorizat percheziția a fost absent, dar prezența decanului baroului și obiecțiile exprimate de acesta nu i-au împiedicat pe ofițerii care efectuau percheziția să consulte toate înscrisurile din birou și să le ridice. În ceea ce privește ridicarea notelor scrise de mână de către primul reclamant, documentele în cauză erau documente personale ale avocatului și, prin urmare, făceau obiectul secretului profesional. În plus, inspectorii fiscali și ofițerul de poliție judiciară au beneficiat de competențe extinse în temeiul condițiilor generale din mandatul de percheziție. În cele din urmă, Curtea a observat că, în cadrul controlului fiscal privind afacerile companiei care era clientă a reclamantilor, administrația fiscală i-a vizat pe reclamantii pentru simplul motiv că aceasta se confrunta cu dificultăți în efectuarea verificărilor necesare și identificarea unor documente care să poată confirma suspiciunea că societatea era vinovată de evaziune fiscală, deși, în niciun moment, reclamantii nu au fost acuzați sau suspectați de săvârșirea vreunei infracțiuni sau de participarea la vreo fraudă comisă de clienta acestora.

A se vedea, de asemenea: **Xavier Da Silveira împotriva Franței**, hotărâre din 21 ianuarie 2010.

Robathin împotriva Austriei

3 iulie 2012

Reclamantul, avocat practicant, s-a plâns de o percheziție efectuată la cabinetul său și de ridicarea unor înscrisuri și a tuturor datelor sale electronice, în cadrul unei proceduri penale împotriva sa fiind suspectat de furt, delapidare și fraudă față de clienții săi. În cele din urmă, acesta a fost achitat de toate acuzațiile care i-au fost aduse.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție. A observat, în special, că, deși reclamantul a beneficiat de o serie de garanții procedurale, instanța de control la care a fost trimisă cauza a făcut doar o motivare succintă și destul de generală atunci când a autorizat percheziția tuturor datelor electronice din cabinetul de avocatură al reclamantului, nu a datelor referitoare exclusiv la legătura dintre reclamant și victimele presupuselor sale infracțiuni. Având în vedere circumstanțele specifice existente într-un birou de avocați, ar fi trebuit să fie furnizate motive speciale pentru autorizarea unei percheziții atât de cuprinzătoare. În absența unor astfel de motive, Curtea a constatat că percheziția și examinarea tuturor datelor a depășit ceea ce era necesar pentru îndeplinirea scopului legitim, și anume prevenirea faptelor penale.

Vinci Construction și GMT Génie Civil et Services împotriva Franței

2 aprilie 2015

Această cauză avea ca obiect inspecțiile și ridicările de înscrisuri efectuate de anchetatorii din cadrul Direcției generale concurență, consum și prevenire a fraudelor la sediile a două societăți. Reclamantele s-au plâns, în special, de o ingerință disproporționată în dreptul lor la apărare și dreptul lor la respectarea domiciliului, a vieții private și a corespondenței, în special, în ceea ce privește confidențialitatea relației avocat-client, ținând seama de natura generalizată și nediferențiată a ridicărilor efectuate și de lipsa unui inventar detaliat.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că inspecțiile și ridicările efectuate la sediile societăților reclamante au fost disproporționate în raport cu scopul urmărit, și anume bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii publice și prevenirea faptelor penale. Curtea a subliniat, în special, că garanțiile prevăzute de dreptul intern, care reglementează inspecțiile și ridicările de obiecte sau înscrisuri efectuate în domeniul dreptului concurenței, nu au fost aplicate în mod practic și eficient în speță, în

special, având în vedere că se cunoștea faptul că înscrisurile ridicate conțineau corespondența dintre un avocat și clientul său, care făcea obiectul unei protecții sporite. În această privință, Curtea a considerat că, în cazul în care unui judecător i se solicită să examineze acuzații motivate potrivit cărora au fost ridicate documente identificate în mod specific, deși nu aveau nicio legătură cu ancheta sau erau protejate de secretul profesional, acesta trebuie să se pronunțe după o examinare detaliată și o verificare concretă a proporționalității și, ulterior, să dispună restituirea lor, după caz. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) în această cauză, deoarece reclamantele nu au putut introduce un cale de atac de plină jurisdicție împotriva deciziei de autorizare a inspecțiilor și a ridicărilor în cauză.

Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL împotriva Portugaliei

3 septembrie 2015

Această cauză a avut ca obiect percheziția efectuată la biroul unei firme de avocatură și ridicarea fișierelor informatice și a mesajelor electronice în cadrul cercetării unor presupuse fapte de corupție, primire de foloase necuvenite și spălare de bani în legătură cu achiziționarea de către guvernul portughez a două submarine de la un consorțiu german. Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție. A constatat că, în pofida domeniului de aplicare al mandatelor de percheziție și de ridicare de înscrisuri, garanțiile acordate reclamantilor împotriva abuzului, arbitrarului și încălcării secretului profesional legal au fost corespunzătoare și suficiente. Prin urmare, operațiunile de percheziție și ridicare de înscrisuri nu au constituit o ingerință disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit, și anume apărarea ordinii publice și prevenirea faptelor penale. Curtea a observat, în special, că, după vizualizarea fișierelor electronice și a e-mailurilor ridicate, judecătorul de instrucție de la Tribunalul central de instrucție penală a dispus ștergerea a 850 de fișiere informative, considerând că acestea erau private, protejate de secretul profesional sau că nu aveau legătură directă cu cauza. În opinia Curții, nu exista niciun motiv să pună sub semnul întrebării evaluarea judecătorului, care a intervenit pentru a efectua controlul legalității operațiunilor de percheziție și ridicare și, în special, pentru a proteja secretul profesional al avocaților. Mai mult, ca răspuns la obiecția reclamantilor potrivit căreia fișierele electronice ridicate nu le-au fost restituite, Curtea a subliniat că li se restituiseră originalele și că nu exista nicio obligație de restituire a copiilor, care puteau fi păstrate pe întreaga perioadă de prescripție a infracțiunilor în cauză.

Lindstrand Partners Advokatbyrå AB împotriva Suediei

20 decembrie 2016

Această cauză a avut ca obiect percheziția efectuată la sediul cabinetului de avocatură reclamant de către administrația fiscală, în cursul auditurilor efectuate cu privire la alte două societăți. Agenția fiscală suspecta că sume semnificative de bani au fost sustrate de la plata impozitelor suedeze, prin intermediul unor tranzacții ilicite între o societate care era clientă a cabinetului reclamant, și o societate elvețiană. Cabinetul reclamant s-a plâns, în special, că i-a fost încălcat dreptul la respectarea vieții private ca urmare a faptului că administrația fiscală a fost autorizată să îi percheziționeze sediul și să ridice discuri informatice care susținea că îi aparțin.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că percheziția efectuată la sediul reclamantului nu a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit, și anume bunăstarea economică a țării. A observat, în special, că s-a dovedit că niciunul dintre documentele ridicate sau copiate de administrația fiscală nu conținea informații protejate de secretul profesional. Cu toate acestea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție, **coroborat cu art. 8**, având în vedere că reclamantului nu i s-a recunoscut calitatea procesuală în cadrul procedurii de autorizare a percheziției la sediul său și, prin urmare, acesta nu a avut acces la nicio cale de atac pentru a obține examinarea obiectivelor sale cu privire la percheziție.

Tuheiava împotriva Franței (nr. 25038/13)

28 august 2018 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza avea ca obiect plângerea unui avocat cu privire la o vizită efectuată de către decanul baroului de avocați la sediul cabinetului de avocatură al reclamantului, în lipsa acestuia. S-a susținut că această vizită, efectuată în absența sa, i-a încălcat dreptul la respectarea domiciliului său.

Curtea a declarat capătul de cerere privind nerespectarea domiciliului inadmisibil ca vădit nefondat. A constatat, în special, că nu s-a încălcat secretul profesional în acest caz. Ingerința în litigiu nu a fost făcută de către o autoritate externă profesiei, dimpotrivă, de către decanul baroului, el însuși avocat, supus obligației păstrării secretului profesional și care avea ca misiune apărarea interesului colegilor din barou. Curtea a reținut, de asemenea, că vizita decanului s-a înscris în cadrul necesității respective de a păstra această relație de încredere dintre avocat și clienții săi. Curtea a reamintit că statutul special al avocaților îi plasează într-o situație centrală în administrarea justiției, ca intermediari între justițiabili și instanțe. Rezultă că, în exercitarea profesiei lor, e necesar ca avocații să beneficieze de o protecție specială și este legitim să le fie impuse standarde de conduită, sub supravegherea și controlul cu care sunt investite consiliile barourilor.

Leotsakos împotriva Greciei

4 octombrie 2018

Cauza avea ca obiect percheziția efectuată la sediul cabinetului de avocatură al reclamantului și ridicarea mai multor obiecte și înscrisuri în cadrul unei anchete penale îndreptată împotriva sa. Acesta s-a plâns cu privire la condițiile în care a fost efectuată percheziția.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție. A considerat, în special, că existența viciilor de procedură a condus la faptul că percheziția și ridicarea efectuate în cabinetul reclamantului nu puteau fi considerate în mod rezonabil proporționale cu realizarea scopurilor legitime urmărite (prevenirea infracțiunilor), având în vedere interesul unei societăți democratice de a asigura respectarea domiciliului. Mai ales că reclamantul nu a fost prezent nici un moment la percheziția care a durat 12 zile, iar autoritățile au confiscat calculatoare și sute de documente, inclusiv dosare ale clienților acoperite de secretul profesional; prezența unui vecin, în calitate de martor independent, nu a reprezentat o garanție suficientă, acesta neavând cunoștințe juridice și neputând să identifice documente care priveau cazurile clienților.

Kirdök și alții împotriva Turciei

3 decembrie 2019²

Reclamanții, avocați, s-au plâns cu privire la ridicarea datelor lor electronice de către autoritățile judiciare în cadrul unei proceduri penale împotriva unui alt avocat cu care aceștia împărțeau cabinetul de avocatură.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție, considerând că măsurile impuse reclamanților (ridicarea datelor lor electronice și refuzul de a le restitui sau de ale distruge) nu a răspuns unei nevoi sociale imperioase, au fost disproporționate față de scopurile legitime urmărite (apărarea ordinii publice, prevenirea săvârșirii de infracțiuni și protejarea drepturilor și libertăților altora) și nu au fost necesare într-o societate democratică. Curtea a observat, în special, că odată ce a fost invocat secretul profesional al relației avocat-client și s-a cerut returnarea datelor electronice ridicate, legea impunea autorităților judiciare obligația de a proceda rapid la examinarea datelor ridicate și, după caz, la restituirea acestora persoanelor în cauză ori la distrugerea datelor protejate prin secretul respectiv. Cu toate acestea, legislația și practica dreptului național nu erau clare cu privire la consecințele unei eventuale neîndepliniri de către autoritățile judiciare a acestei obligații. Curtea cu jurați a refuzat în mod definitiv restituirea sau distrugerea copiilor ridicate de date, motivând doar legalitatea actelor de percheziție efectuate în cabinetul de avocatură,

² Hotărârea va deveni definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (hotărâri definitive) din Convenția europeană a drepturilor omului.

lăsând fără răspuns afirmația particulară de atingere adusă confidențialității avocat-client. Se pare că instanța a acceptat implicit motivele procurorului pentru a justifica refuzul restituirii datelor ridicate: cu alte cuvinte, atât timp cât datele nu fuseseră transcrise, era imposibil să afirmi cărei persoane aparținuseră. Pentru Curte, un asemenea motiv de respingere nu numai că nu era prevăzut clar de lege, dar era contrar esenței secretului profesional ce protejează relația avocat-client. În orice caz, nu se poate concluziona că examinarea cererii reclamanților de către autoritățile judiciare a fost în conformitate cu obligația de a asigura un control foarte riguros al măsurilor privind datele acoperite de secretul profesional al avocaților.

A se vedea, de asemenea, recent:

Wolland împotriva Norvegiei

17 mai 2018

Contact presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08